

42. Troxhammar, Skå sn.

Pl. 25.

Litteratur. B 286, L 356, D 2: 69. J. Hadorph, Färentuna Häradz Runestenar (1680), n:r 13; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 243; O. Celsius, SR 1, s. 13; J. E. Arenius, De Antiquitatibus Insulæ Feringsöensis (diss., 1751), s. 17; V. Dahlgren, Färentuna härad, 1851 (ATA), s. 20; UFT h. 2 (1872), s. 56; E. Brate, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Leitz, träsnitt (Hadorph a. a., Peringskiöld a. a., B 286); Dybeck a. a.; Brate 1901 (ATA).

Runstenen står lutande i en skogsbacke, kallad Björkarbacken, strax N om lägenheten Gustavsberg, 1 km. NNV om Troxhammar, 500 m. V om Fågelängen, ett stycke N om landsvägen Lullehofs bro—Skå kyrka. — Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Stockholm»; i beskrivningen: »NO om Troxhammar».

Arenius betecknar stenen som »Troxhammarensis in clivo Miolkarbacken». Samma namn återkommer hos Dybeck: »på så kallade Mjölkarbacken i Trockhammar norra gärde». Tydligen är detta det gamla namnet, varav Björkarbacken är en förvrängning.

Starkt kristallinisk stenart, med röda och blågröna skikt. Höjd 2,40 m., bredd 0,98 m.; ristningens höjd 1,73 m. Redan Hadorph anmärkte, att stenen är »mycket förnött och bortspälkat». Ytan är mycket ojämn och har på stora stycken flagrat av

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 286):

kiulakr × lit × raisa istai[n] × iftir × kuih sua[un] sin × ku - an ×
 5 10 15 20 25 30 35 40

Kiulakr let raisa stæin æftir Kvig, sun(?) sinn godan.

»Kjulak lät resa stenen efter Kvig, sin gode son.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början. Icke stungna äro 1 **k**, 3 **u**, 9, 22, 37 **i**. 16 **i** är fullt tydligt. 21 **n** är helt borta. 27—30 **kuih** fullt tydligt; efter 30 **h** finns intet sk. Efter 33 **a** är stenytan avflagrad. I inskriftens sista ord äro 40 **u** och 42 **a** tydliga. Av 39 **k** finnes utom hst endast nedersta delen av bst i behåll. Runan 41 är helt borta. Sista runan är även mycket oviss. — Hadorph och Leitz: 16 **i** saknas, 39—43 **kunal**. — Arenius: **miulair · lirti · raisa · stain · iftir · kuih · sunar · sin ku**. — Dybeck: Framför 17 **s** två stavar, den första snedställd, den andra rak. 31—35 **suaun**, 39—43 **kunal**. Brate: 8—10 **leit**; framför 17 **s** två stavar »nästan parallella, divergera något uppåt»; 31—35 **sua** ..., 39—43 **kupan**.

Om beteckningen **istain** se U 41. 31—35 **suaun** kan möjligen, såsom Brate förmodar, vara en rättelse: ristaren har huggit **sua**, men rättar sig sedan genom att lägga till **un**. Tänkbart är också, att **suaun** är felristat (eller felläst) för **suain** *svæin* 'sven'.

Om namnet *Kiulakr* se Sö 339 och U 107. 27—30 **kuih** (med tydligt **h**) kan icke vara namnet *Kvikr*, som torde föreligga L 635 Åkers kyrka, D 2: 223 Hova, Odensala sn, Sö 220, 222. *Kvígr* är välkänt från Norge både som verkligt mansnamn och som binamn. Däremot synes det f. ö. icke vara belagt från svenskt område. Stammen *Kvig* ingår i *Kvigulfr* (**kuihulfr**) U 97, L 322 V. Ryds prästgård, möjligen också i **kuikbiarn** L 479 L. Karby, Ösby sn, L 680 Grillby, Villberga sn.

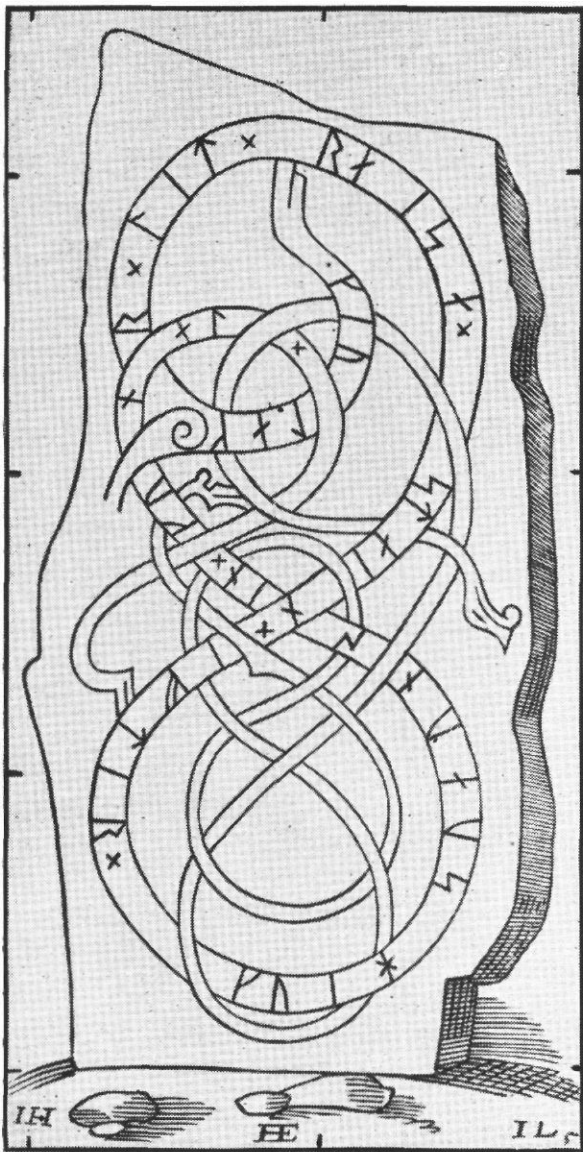

Fig. 33. U 42. Troxhammar, Skå sn.
Efter B 286.

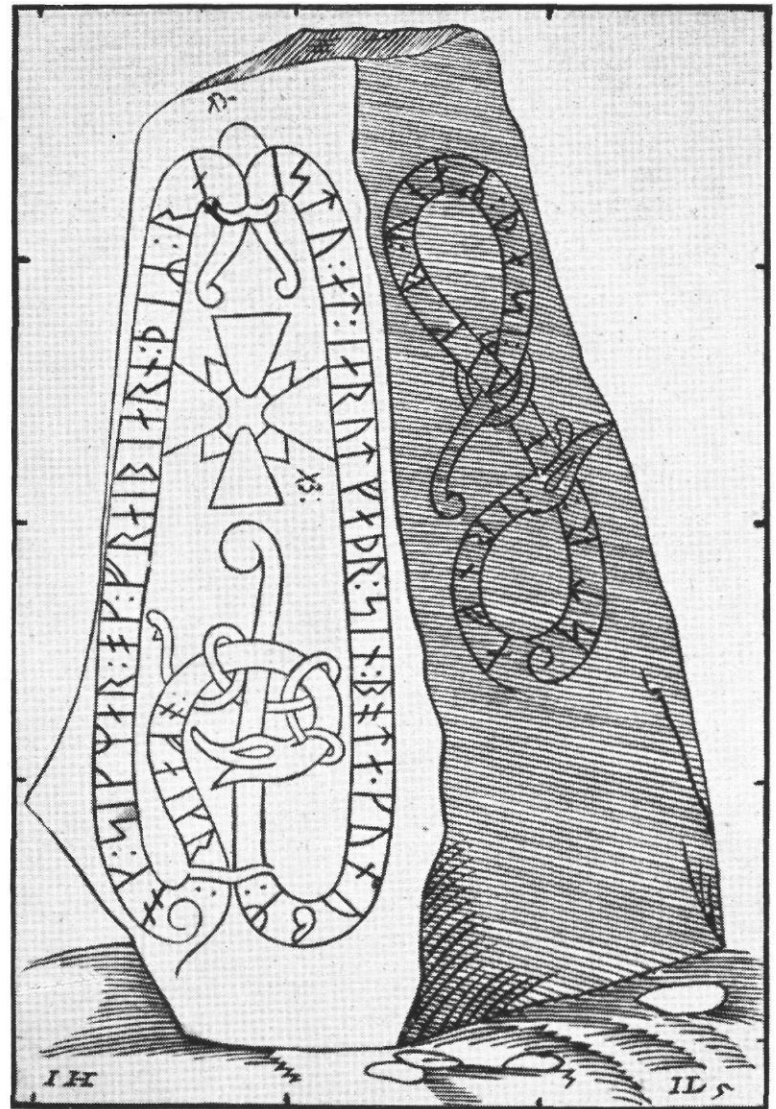

Fig. 34. U 43. Törnby, Skå sn.
Efter B 285.

43. Törnby, Skå sn.

Pl. 25—28.

Litteratur: B 285, L 352, D 2:67. J. Hadorph, Färentuna Häradz Runestentar (1680), n:r 9; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 241; O. Celsius, SR 1, s. 9; J. E. Arenius, De Antiquitatibus Insulæ Feringöensis (diss., 1751), s. 17; V. Dahlgren, Färentuna härad, 1851 (ATA), s. 18; UFT h. 2 (1872), s. 55; G. Stephens, ONRM 2, s. 803; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 78, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Leitz, träsnitt (Hadorph a. a., Peringskiöld a. a., B 285); Dybeck a. a.; Brate 1901 (ATA).

Runstenen står vid västra sidan av infartsvägen till gården $\frac{1}{4}$ mantal Törnby n:r 3, omkring 40 m. S om manbyggnaden. Den restes 1937 på frostfri stengrund. — Enligt Hadorph stod den på »Törneby Gärde wid vägen», enligt Peringskiöld »vid Törneby». Dahlgren uppger, att den »lärer varit rest ute på gårdet, men hemförd till byn, enligt uppgift, i afsigt att begagnas till grindstolpe; den ligger nu kullfallen vid ena sidan af bygatan», och Dybeck, att den »är nyligen åter rest på en höjd nästan midt i Törneby». — Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Södertelge».

Ljusgrå granit. Höjd 2,35 m. (över markytan 2,15 m.), framsidans bredd (över korsmitten) 0,60 m. Stenen är ristad dels på ena bredsidan, som vetter mot ÖSÖ och byvägen, dels på högra